

Mezinárodní konference „Stav geomorfologických výzkumů v roce 2018“ ve Vílanci

Rok se s rokem sešel a ve Vílanci u Jihlavy se opět setkali vyznavači geomorfologie ve všech podobách na konferenci pořádané pod záštitou České asociace geomorfologů (ČAG). Třídenní výroční konference asociace, pořádaná každoročně v jarním období, má už svoje pevné místo v kalendáři geomorfologů, geologů i dalších geovědních specialistů z Česka, ale i dalších středoevropských zemí. V letošním roce na konferenci přijelo 64 účastníků, včetně geomorfologů ze Slovenska, Polska a Maďarska. Těší nás, že konference české asociace, která funguje jako národní vědecký člen (National Scientific Member) celosvětové International Association of Geomorphologists/Association Internationale des Géomorphologues, jsou s oblibou navštěvovány i geomorfology z ostatních zemí visegrádské čtyřky. V letošním roce se konference zúčastnila například početná skupina z Maďarska, a to hned ze tří univerzit – Debrecen, Szeged a Pécs. Zájem asociace o plnohodnotné otevření této konference pro zahraniční účastníky dosvědčuje to, že již poněkolikáté se toto setkání odbyvalo plně v anglickém jazyce. Lze říci, že co do propojování a setkávání středoevropských geomorfologů je ČAG nejaktivnější asociací ze zemí V4.

Již osmnáctý ročník konference, uskutečněný ve dnech 25. až 27. dubna 2018, si vzala na starost brněnská geovědní pracoviště. Konkrétně se jedná o Geografický ústav Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity, brněnskou pobočku Ústavu geoniky AV ČR a Ústav geologie a pedologie Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity. Připomínáme, že geografové z Brna pořádali konferenci již počtvrté po předchozích setkáních v Brně (2002), Šlapanicích (2008) a Mikulově (2013). Partnerem konference se letos stal Geopark Vysočina, blízko něhož se nacházelo místo pořádání konference – obec Vılanec. Českomoravská vrchovina se stala místem konání konference vůbec poprvé, a věříme, že i díky ní se podařilo více zviditelnit jeden z našich méně známých geoparků. Geopark vznikl již v roce 2010 z iniciativy dobrovolného sdružení obcí Telčsko v Javořické vrchovině, s cílem propagovat přírodní a kulturní dědictví rulové a granitové krajiny s dlouhou tradicí těžby a zpracování kamene. V roce 2017 splnil geopark podmínky Charty národních geoparků ČR a náleží mu titul národní geopark.

Účastníky čekal bohatý třídenní program, který zahrnoval tři zvané přednášky, vyhlášení výsledků soutěže studentských kvalifikačních prací, bloky ústních referátů, letos početně obsazenou posterovou sekci, plenární zasedání ČAG a poslední den celodenní exkurzi. Během zahájení jsme si připomněli památku dvou čestných členů asociace prof. RNDr. Jaromíra Demka, DrSc. a RNDr. Tadeáše Czudka DrSc., kteří nás opustili krátce po sobě v loňském roce. Přednášku věnovanou jejich životní profesní dráze přednesl doc. Karel Kirchner, který byl jejich dlouholetým spolupracovníkem v Geografickém ústavu AV ČR v Brně. Na oba naše zesnulé kolegy a učitele vzpomínáme jako na vynikající osobnosti naší fyzické geografie, jejichž práce, především studium různých aspektů vývoje reliéfu v kvartéru, jsou dodnes dobře známy i v zahraničí.

Již několik let je součástí činnosti asociace také oceňování vynikajících studentů, kteří zpracovali závěrečné kvalifikační práce v oboru geomorfologie (poprvé byli studenti oceněni v roce 2013 na konferenci v Mikulově). V letošním roce bylo do soutěže přihlášeno celkem osm prací, které byly nominovány z geografických pracovišť na Ostravské univerzitě, Univerzitě Karlově a Západočeské univerzitě. Cenu Františka Vitáska pro nejlepší bakalářskou práci získal Ivan Smažák

z Ostravské univerzity za práci na téma „Zrnitostní analýza korytových sedimentů Velké Hanzlůvky“; cenu Julie Moschelesové pro nejlepší diplomovou práci obhájenou na Západočeské univerzitě získal Václav Duffek za práci na téma „Geofyzikální analýza vybraných kamenných moří na Šumavě“; v kategorii doktorských disertací pak získal cenu Jiřího V. Daneše Adam Emmer z Univerzity Karlovy za práci na téma „Dynamics of evolution and hazardousness of lakes in the Cordillera Blanca (Peru)“. Soutěžní práce posuzovala čtyřčlenná komise, koordinace letošního ročníku soutěže se ujal dr. Václav Škarpich z Ostravské univerzity. Vítězové dostali příležitost prezentovat výsledky svých prací formou posterů a obdrželi finanční odměnu a věcné ceny.

Během úvodního odpoledne zazněly tři zvané přednášky, které velmi dobře ilustrovaly dnešní pestrost témat a přístupů v geomorfologickém výzkumu. Zazněly referáty, které reprezentovaly jak způsoby komunikace geomorfologických poznatků s veřejností, tak i čistý základní výzkum. Pravidelný host našich konferencí prof. Piotr Migoń, člen výkonného výboru IAG/AIG, z univerzity ve Wroclawi přednesl referát na téma „Recognizing landforms of international significance“, v němž z pohledu geomorfologa diskutoval kritéria pro zařazování krajinných celků na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Následující referát přednesený dr. Petrou Štěpančíkovou z Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR na téma „Quaternary tectonic activity of the Mariánské Lázně fault (Cheb Basin, West Bohemia) as revealed by trenching and 3D geophysical survey“ byl příkladem multidisciplinární případové studie z oblasti tektonické geomorfologie. Posledním zvaným řečníkem byl doc. Karel Šilhán z Ostravské univerzity, který účastníkům poskytl fundovaný úvod do dendrogeomorfologie v referátu „Dendrogeomorphic analysis of natural hazards“ doprovázený případovými studiemi z jeho výzkumů svahových a fluviálních systémů.

Mezi odbornými tématy, která zazněla v podvečer prvního dne, a pokračovala celý následující den, převažovala dynamická geomorfologie (procesy a časový vývoj periglaciálních, fluviálních a svahových prostředí), následovaná referáty z oblasti strukturní geomorfologie a problematiky geodiverzity a geodědictví. Velký počet příspěvků byl prezentován druhý den v odpolední posterové sekci. Pokud někdo hledá odpověď na otázku „Quo vadis česká geomorfologie?“ nemá lepší příležitost k jejímu zodpovězení, než při pohledu do programů několika posledních ročníků této konference. V první řadě je vidět, že česká geomorfologie omlazuje, což se odráží ve velkém počtu příspěvků od doktorských a postdoktorských studentů; česká geomorfologie se také diverzifikuje, a etablovalo se v ní v postupně několik výzkumných směrů (svahové deformace, fluviální geomorfologie, tektonická geomorfologie, glaciální a periglaciální prostředí, geodiverzita a geodědictví); a v neposlední řadě se čeští geomorfologové vydávají stále více bádát do světa (namátkou Peru, Turecko, Antarktida, Kréta, Kalifornie).

Odborný program pokračoval třetího dne exkurzí po význačných geomorfologických lokalitách Geoparku Vysočina. Účastníci navštívili geologickou expozici poblíž hradu Roštejn, kde se ujala slova manažerka geoparku Kateřina Fučíková, která společně dr. Lucií Kubalíkovou, která garantovala průběh exkurze, představily v obecné rovině historii a koncepci geoparků, a konkrétněji pak seznámily účastníky s historií vzniku, otázkami managementu a krajinným rázem Geoparku Vysočina. Během dne účastníci navštívili lokality cenné z hlediska přírodovědného – skalní útvary a balvanové proudy (Štamberk, Míchova skála), ale i z hlediska současného a historického využívání krajiny – žulové lomy, Velký pařezitý rybník. Zlatým hřebem exkurze byla nepochybně návštěva kamenické dílny a

kamenolomu firmy Granit Máca, která se zabývá těžbou a ušlechtilým zpracováním granitu. V provozovně v obci Kaliště byly účastníkům předvedeno řezání a povrchová úprava kamene, v lomu v Panských Dubenkách pak odstřel žulového bloku.

Pravidelným bodem programu konference bývá plenární zasedání ČAG, která od loňska pracuje pod vedením nového výboru. V letošním roce byla na pořadu jednání především odhlasování aktualizace stanov, debata nad propagací asociace a geomorfologie jako oboru vůbec prostřednictvím sociálních sítí, přijímání nových členů a návrhy na jmenování čestných členů (plénium se dohodlo, že čestné členství udělí dr. Břetislavu Balatkovi, prof. Janu Kalvodovi a doc. Janu Vítkovi).

Věříme, že konference se povedla, a pro příští rok předáváme štafetu geomorfologům z Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR, kteří avizovali její uspořádání v některém z koutů Českého ráje. Novinky z dění v České asociaci geomorfologů můžete do příští konference sledovat na jejím webu či facebookové stránce.

<http://www.geomorfologie.eu/>

<https://www.facebook.com/Ceska.asociace.geomorfologu/>

Konferenční sborník:

MÁČKA, Z., JEŽKOVÁ, J., NOVÁKOVÁ, E., KUDA, F. (Eds.) (2018): Geomorfologický sborník 16, Proceedings of the conference „State of geomorphological research in 2018“. Institute of Geonics of the CAS, Masaryk University, Ostrava, Brno, 94 s. ISBN 978-80-86407-77-7

Zdeněk Máčka, Lenka Ondráčková

Účastníci exkurze se mohli v lomu firmy Granit Máca v Panských Dubenkách seznámit s technologií těžby a prvotního zpracování granitu. Foto Z. Máčka